

“

**IRRIGATSIYA VA QISHLOQ XO`JALIGINI MEXANIZATSIYALASH MUHANDISLARI INSTITUTI` MILLIY
TADQIQOT UNIVERSITETI**

FAN: NASOS STANSIYALARIDAN
FOYDALANISH

MAVZU

02

**Nasos stansiyalarini boshqarish va
ishlatish xizmatini tashkil etish.**

**ERGASHEV RUSTAM
RAHIMOVICH**

Nasos stansiyalari va
gidroelektrostansiyalar kafedrası
prof., t.f.d.

Mavzuning maqsadi:

- Nasos stansiyalarini boshqarish tizimidagi xar bir mutaxassisning hizmat vazifasi va majburiyatlari to'g'risida ma'lumotlar berish.
- Boshqarish tizimini to'g'ri yo'lga qo'yish va nasos stansiyasini ishonchli ishlashini ta'minlash uchun bajarilishi kerak bo'lgan vasifalar to'g'risida ma'lumotlar berish.

- REJA

1. Nasos stansiyasini boshqaruv tizimi.

2. Xizmat ko`rsatuvchi xodimlarning xuquq va majburiyatlari.

Адабиётлар:

- 1. R.R.Ergashev Nasos stansiyalaridan foydalanish. T.: 2020 – 218 b.
- 2. M.M. Mamajonov, D.R. Bozorov va boshq. Nasos stansiyalaridan foydalanish. Yangi nashr 2019.- 386b.
- 3. M.R. Bakiev, N. Kaveshnikov, T. Tursunov. Hidrotexnika inshootlaridan foydalanish. Toshkent, TIMI, 2011.-452 bet.
- 3. Интернет сайтлари:
- <https://doi.org/10.1155/2018/2876980>
- <https://doi.org/10.1051/e3sconf/20199705041>

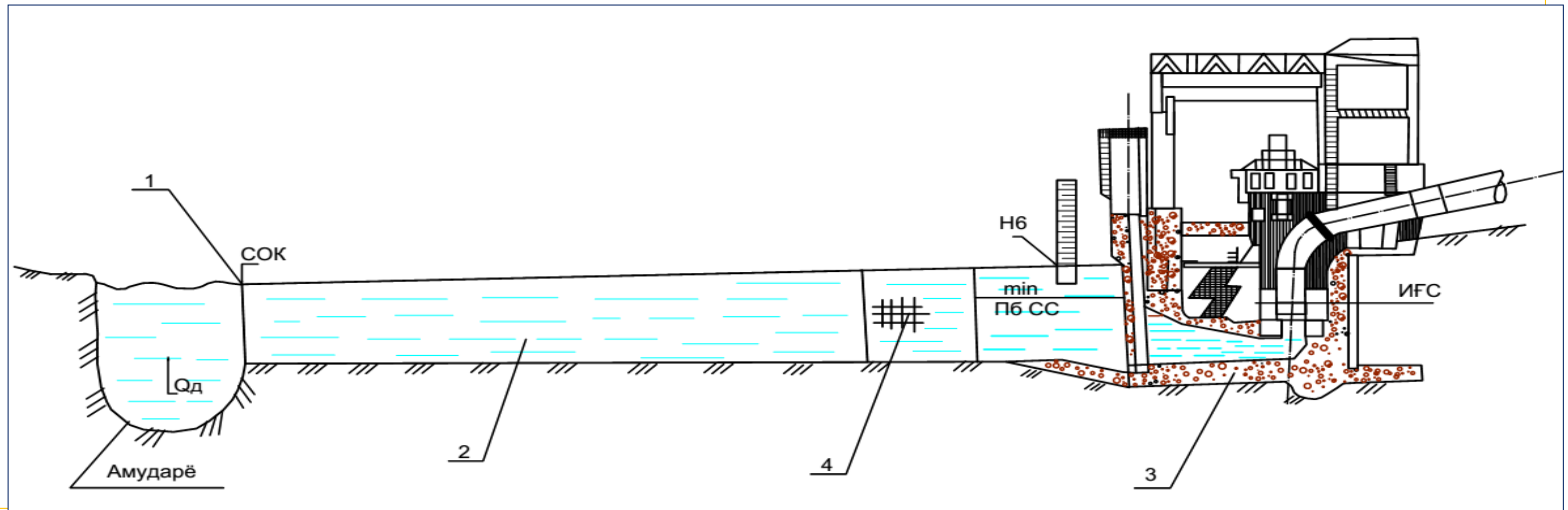
Nasos stansiyasining umumiy korinishi

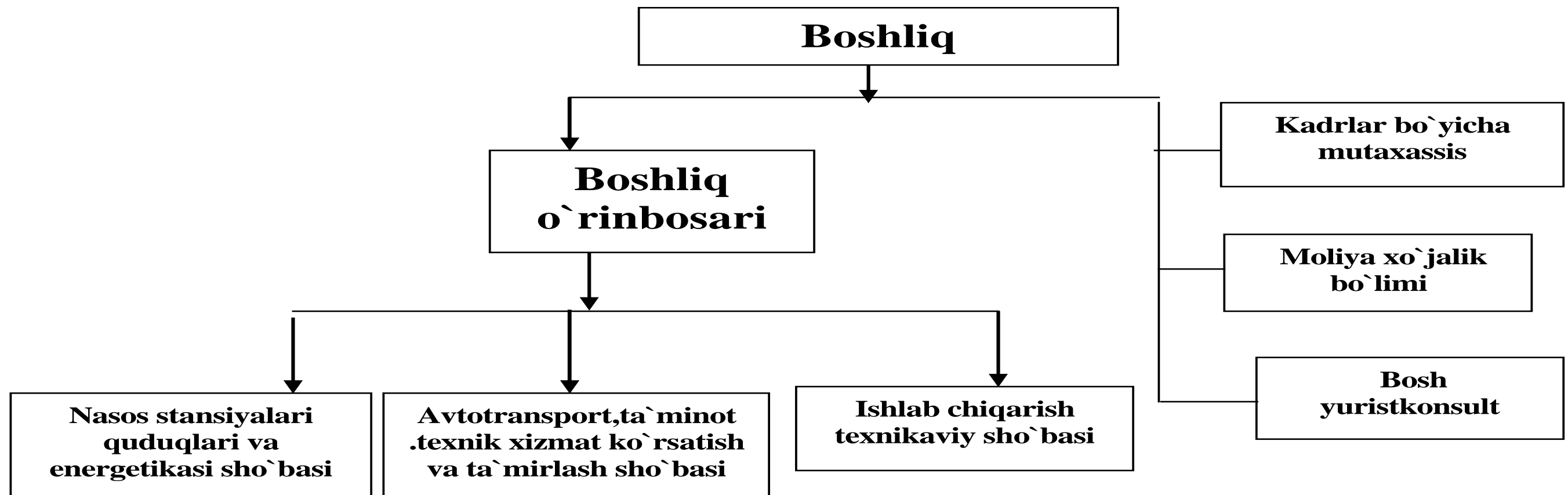

Amu-Buxoro- 2 nasos stansiyasi

- 1-suv olish inshooti;2-kanal;3-nasos stansiyasi; 4-oqiziqnlarni tutib qoluvchi panjara.

O`zbekiston respublikasi prezidentining 2018 yil 17 apreldagi PQ-3672 son qaroriga 5b ILOVA Irrigatsiya tizimlari xavza boshqarmalari xuzuridagi nasos stansiyalari va energetika boshqarmalari apparatining tarkibiy tuzilmasi

Nasos stansiyalaridan foydalanish xizmatining asosiy vazifalari:

- nasos stansiyasini ishlatish uchun soz holatda bo'lishini ta`minlash;
- kerakli suv sarfini ishonchli usatilishini ta`minlash;
- nasos stansiyasini samarali ishlashini ta`minlash;
- nasos stansiyasi ishchi xodimlarining xavfsiz ishlashini ta`minlash.

Nasos stansiyasi boshqarish tizimi

**Nasos stansiyasi
boshlig'i**

```
graph TD; A["Nasos stansiyasi boshlig'i"] --> B["Mexanik jihozlar bo'yicha o'rinbosar"]; A --> C["Energetik jihozlar bo'yicha o'rinbosar"];
```

**Mexanik jihozlar
bo'yicha o'rinbosar**

**Energetik jihozlar
bo'yicha o'rinbosar**

ISH YURITISH HUJJATLARI

Талабнома ва
телефонограммалар
ЖУРНАЛИ
(чикувчи)

2019 йил

ЖБНС

Насос агрегатларини
ишлатишни кайд қилиш
ДАФТАРИ

2019 йил

ЖБНС

*Насос агрегатлар,
ёрдамчи қурилмалар,
усkunаларни таъмирлаш,
созлаш ишларини
кайд қилиб борувчи
ДАФТАРИ*

2019 йил

JBNS

Elektr va gidromexanik
qurilmalarda
bajariladigan ishlarga
farmoyishlar daftari
(narxli)

2019 йил

JBNS

Nasos stansiyadagi
qurilish va
gidrotexnik qismlarni
kuzatish va
ta'mirlash daftari

2019 йил

JBNS

Uskunalardagi
nuksanlar,
talofatlarni qayid
qilish daftari

2019 йил

ЖНС-1

Телефононома
ва фармоёнларни
кайд қилиб борувчи
ДАФТАРИ

2019 йил

JBNS

Avtomatika,
telemexanika va
rele himoya
DAFTARI

2019 йил

JBNS

Elektrotexnik
uskunalar va himoya
vositalarini ko'rikdan
o'tkazish daftari

2019 йил

JBNS

Yuqori bosimli
idishlarni ko'rikdan
o'tkazish va
rasmiylashtirish
DAFTARI

2019 йил

JBNS

Yuk ko'tarish
mashinistining
qaydnooma
qilish
DAFTARI

2019 йил

ЖБНС

ДЭМС - 30
ЖУРНАЛИ

2019 йил

Nasos stansiyasi agregatlarini ish ko`rsatkichlarini nazorat qilish tizimi

Nasos stansiyasini boshqarish xonasi

Texnik foydalanishning rejaviy tizimi quyidagilarni ko`rib chiqadi:

- jixoz va inshootlarni nazorat qilish, o`z vaqtida sozlash;
- texnik foydalanish ko`rsatmalari va qoidalariga rioya qilish;
- sozlash ishlari uchun kerak bo`lgan asbob uskuna, jixozlar va yordamchi qismlar bilan o`z vaqtida ta`minlash;
- agregatlarning bajargan ishlari bo`yicha xisobot tuzish;
- texnika xavfsizligi qoidalariga rioya qilishni ta`minlash.

Nasos stansiyasini samaradorligini oshirish maqsadida:

- texnologik jarayonlarni avtomatlashtirish, zamonaviy nazorat qilish tizimini joriy etish, ehtiyojlar uchun ketadigan energiya miqdorini kamaytirish;
- nasos agregatlarini birga ishlashini ta'minlash rejimini aniqlash;
- ta'mirlashlararo davrni uzaytirish va sozlash ishlarini bajarishda mexanizatsiyalashgan tizimlarini joriy etish;
- resursini o'tab bo'lgan jihoz va inshootlarni almashtirish yoki modernizatsiya qilish, suvning tashqi va ichki tizimlardagi yo'qotilishlarni kamaytirish.

Nasos stansiyasi boshlig'i vazifasiga quyidagilar kiradi:

- nasos stansiyasiga umumiy rahbarlik;
- suv ta'minoti grafigi bo'yicha nasos stansiyasini to'xtovsiz va eng yaxshi texnik-iqtisodiy ko'rsatkichlar bilan ishlashini ta'minlash;
- suv ta'minoti grafigi asosida stansiya agregatlarining yuklama grafiklarini ishlab chiqish.

Nasos stansiyasi boshlig'i vazifasiga quyidagilar kiradi:

- kapital va joriy ta'mirlash ishlari va profilaktik ishlar, shuningdek ularning bajarilish rejasini tuzish;
- ta'mirlash ishlari bajarilishi jarayonida material, yordamchi qismlar, uskunalar va kerakli barcha asboblarning mavjudligi va ularni olib kelish uchun talabnomalarning o'z vaqtida tuzilayotganini nazorat qilish, ta'mirlash ishlarini kuzatish;
- ta'mirlash ishlarini bajarishda texnika xavfsizligi va mehnatni muhofaza qilishni ta'minlash;
- nasos stansiyasini hisobga olish, bajarilgan ishlar va kutilayotgan ish davriga tayyorligi bo'yicha hisobotlarni tayyorlash.

Nasos stansiya boshlig'i majburiyatlari:

- stansiya xodimlarining malakasini oshirish, texnika xavfsizligi bo'yicha, turdosh kasb-hunar bo'yicha o'qishni tashkillashtirish;
- yangi texnika va texnologiyani qo'llashda ishtirok etish;
- ish xaqini to'lash uchun ishchi-xodimlarga tabel va naryadlarni boshqarmaga topshirish;
- ishlab chiqarishda texnika xavfsizligi va mehnat muhofazasini ta'minlash;
- texnik va ekspluatatsion xujjatlar tartibini tuzish va ularning saqlanishini nazorat qilish.

Navbatchi xodimlar majburiyatlari:

- Ishlab chiqarish uchastkalarida smena bo'yicha xizmat qiluvchi xamma ishchilar navbatchi xodim hisoblanadi. Navbatchi xodim stansiya boshlig'i tomonidan tasdiqlangan navbatchilik grafigi bo'yicha ishlashi lozim.
- Alohida hollarda bir navbatchi xodim ikkinchisi bilan almashish xuquqiga ega (tegishli ishlab chiqarish uchastkasi boshlig'i ruxsati bilan). Navbatchilik 8 soatdan ortiq (uzluksiz) vaqt davom etadi, smenalar orasidagi tanaffus 16 soatdan kam bo'lmasligi lozim.
- Navbatchi ishga kelib oldingi navbatchidan smenani qabul qilib oladi, navbatchilik tugagach esa grafik bo'yicha keyingi navbatchiga topshirib ketadi.

Boshqaruv dispecherlik xonasi

Muxandis (mexanik va energetik)majburiyatlari:

- o‘zining uchastkasi ishini to‘xtovsiz va eng yaxshi texnik-iqtisodiy ko‘rsatkichlar bilan bajarilishini ta‘minlash;
- joriy, o‘rtacha va kapital ta‘mirlash ishlarining rejasini o‘z vaqtida bajarish va reja asosida profilaktik ko‘rikni amalga oshirish;
- tizimdagi jihoz va uskunalarda buzilishlar sodir bo‘lganda, ta‘mirlash ishlarini bajarilishini tashkillashtirish yoki stansiya boshlig‘i orqali sozlash sexlariga ariza yozish va avariya holati yuzaga kelmasligi uchun kerakli choralarni ko‘rish.

Nasos stansiyasini ekspluatatsiya qilish rejasiga quyidagilar kiritilishi lozim.

1. Suv sarfi va suv uzatish davrlari ko'rsatilgan grafigini.
2. Ekspluatatsiya ishlarining smetasi va nasos stansiyasi ishlashining texnik-iqtisodiy ko'rsatgichlari.
3. Nasos stansiyasini ekspluatatsiya qilish narxini kamaytirish bo'yicha ishlab chiqilgan tashkiliy-texnik tadbirlar.

Nasos stansiyalarini extiyot qisimlar bilan ta'minlash tizimi.

- Hozirgi vaqtda asosiy ehtiyot qismlar chet eldan valyuta hisobiga olib kelinishi sababli nasos agregatlari va jihozlarning ishdan chiqqan qismlari ta'mirlash usuli bilan tiklanmoqda.
- -Suv mash OAJ korxonasi.
- ABMK dagi ta'mirlash korxonasi.
- Sergelida joylashgan nasoslarni ta'mirlash korxonasi.

Ehtiyot qismlarga bo'lgan talab quyidagilar asosida
aniqanadi:

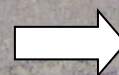
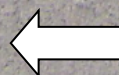
- - nasos stansiyasidagi jihozlarning va qurilmalarning turlari va soni;
- - Tez ishdan chiqadigan qismlar; (jihoz va qurilmalarini ishlatish sharoitidan kelib chiqqan holda)
- - Bir martta ishlatiladigan qismlar; (ta'mirlanishi mumkin bo'lmagan qismlar)
- - Ta'mirlash usulini qo'llab tiklash mumkin bo'lgan qismlar;
- - Bir qismning ishdan chiqishi agregatning ishdan chiqishiga olib keladigan holat.

1971 yil 1 fevralda tashkil etilgan.

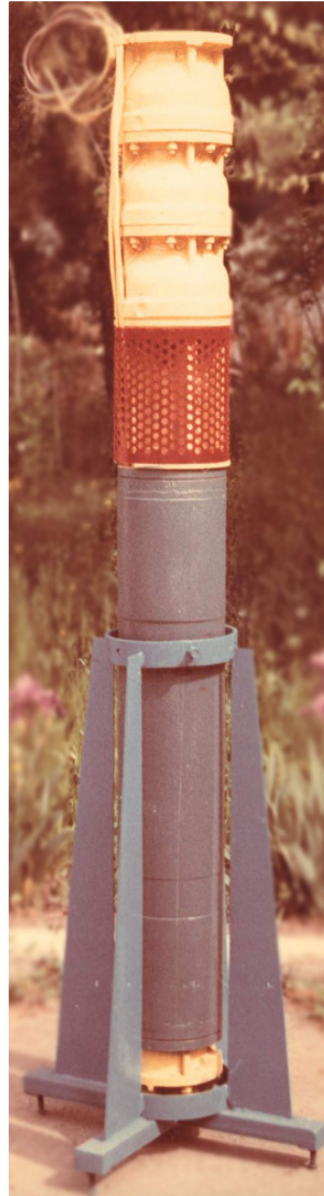
Aksiodorlik jamiyati

Ishlab chiqilgan mahsulot turlari.

**ETSV nasos
agregati**

«D» turidagi nasos agregati

«K» turidagi nasos agregati

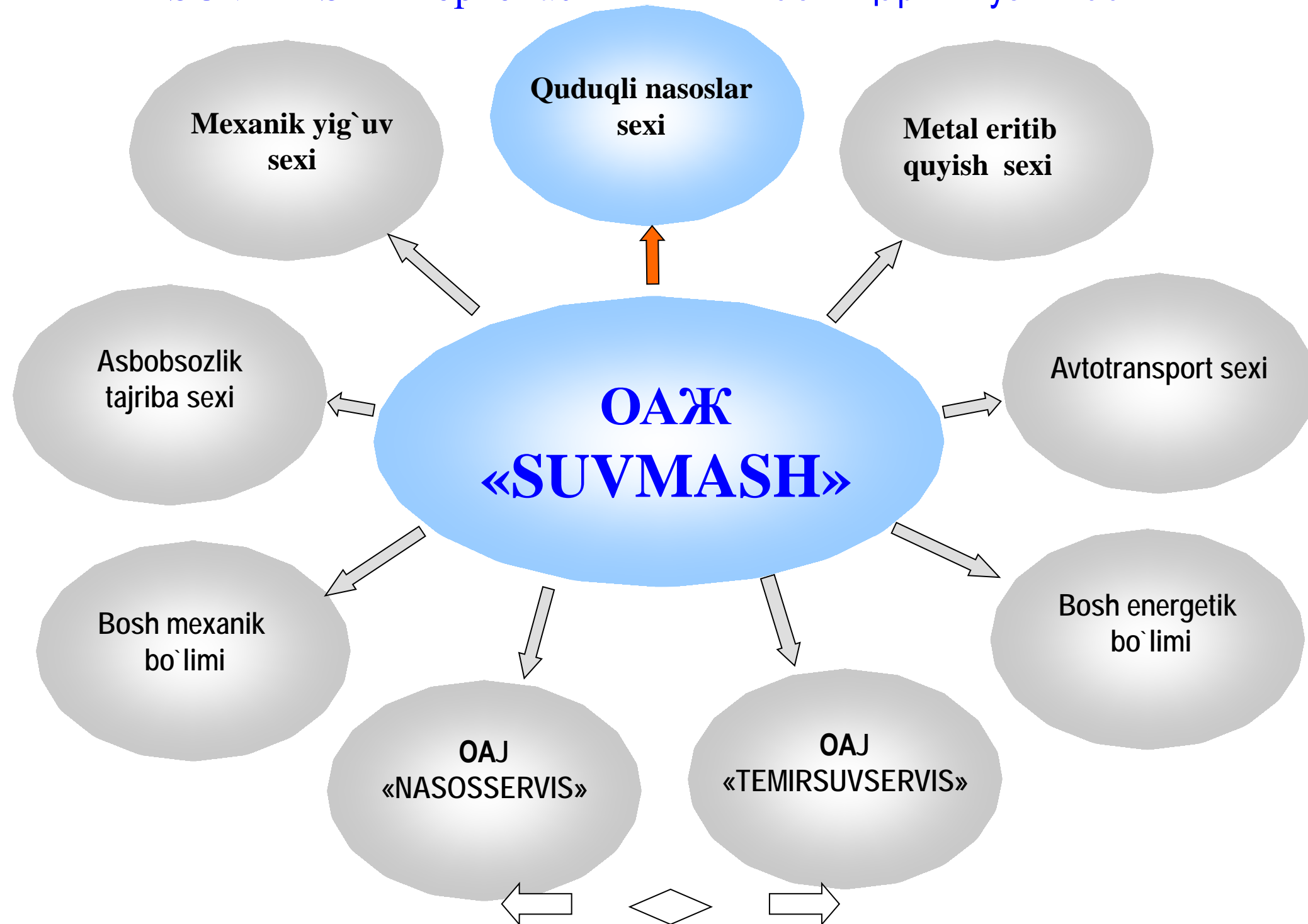
**Qishloq xo`jaligi nasoslri
A50ГO, A40ГЦ, A30ГЦ**

Extiyot qismlari

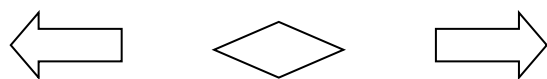

ОАЖ
«SUVMASH» корхонасининг ишлаб чиқариш тузилмаси

OAJ «SUVMASH» da aniq jihozlar va uskunalardan foydalaniladi.

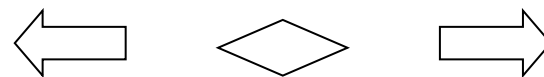
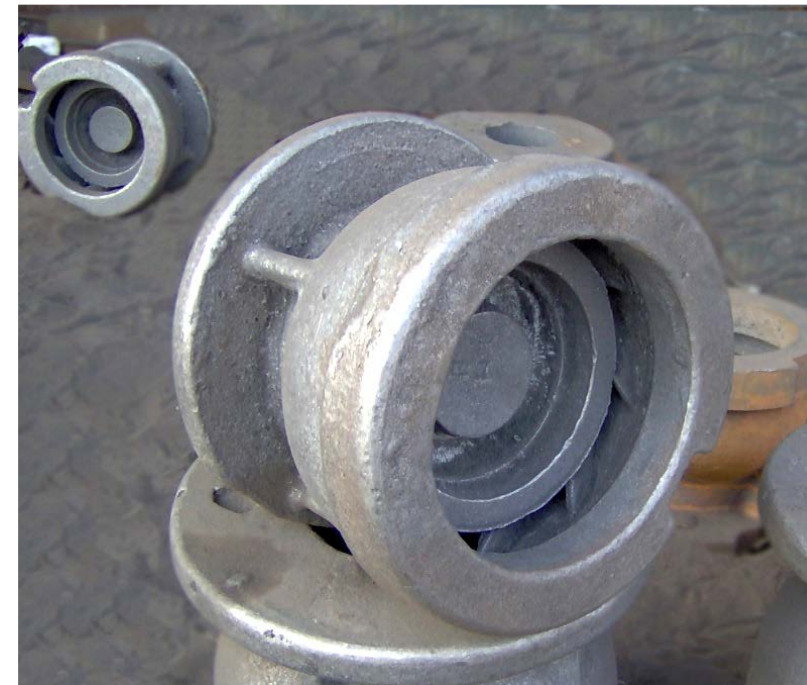

Quyish sexi

Cho`yan va rangli
Metall og`irligi
1500 kg.

Sex quvvati
1500 tonna/yil

Extiyot qismlar

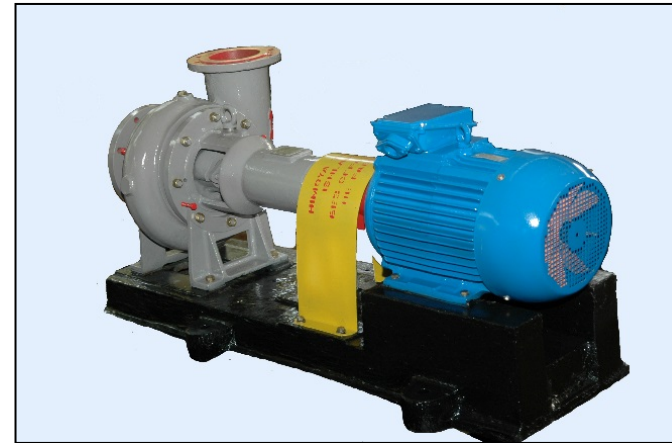

«Suv mash»da ishlab chiqiladigan mahsulotlar

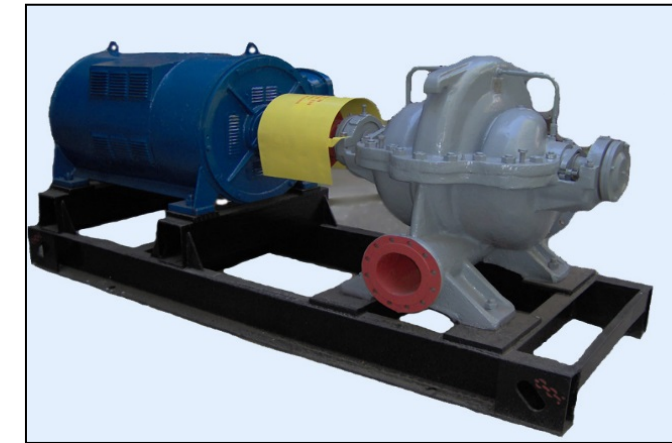
Механик йиғув
цехи

«Д» и «К» туридagi
Насосларни таъмирлаш

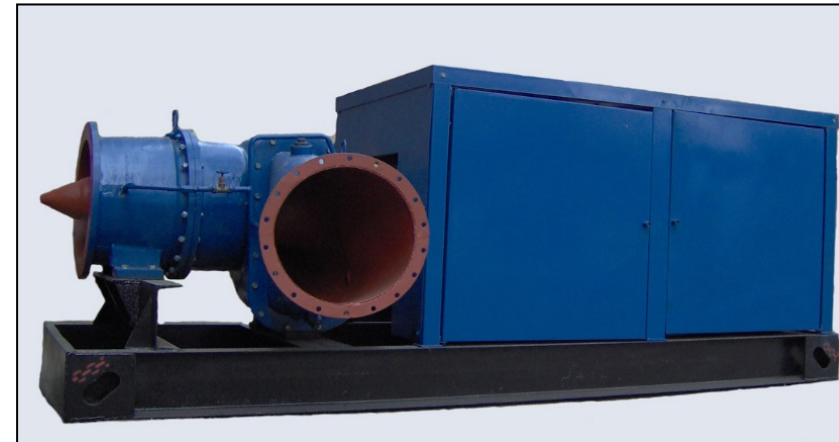
«К» турidagi Elektro nasos turi. Suv sarfi
40 dan 290 m³/soat

«Д» турidagi Elektro nasos turi. Suv
sarfi 320 dan 6300 m³/soat

Qishloq xo'jaligi nasolari A50GO, A40GS, A30GS
Suv sarfi 1000 dan 2000 m³/soatgacha

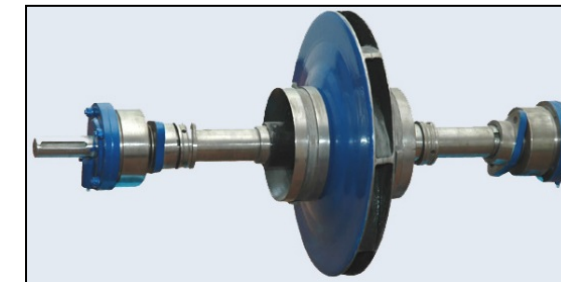
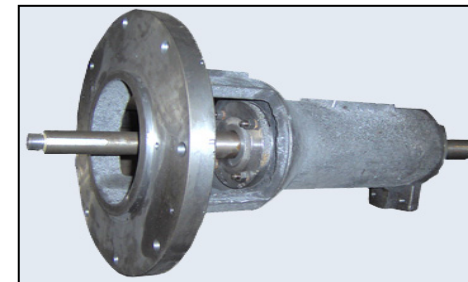
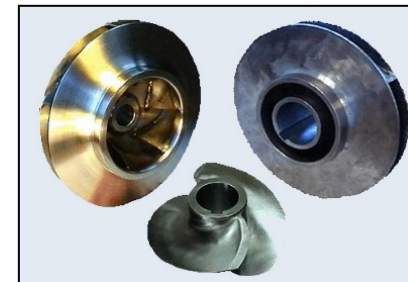

el.dvigatellarni ta'mirlash
100 kVt dan 3000 kVt.gacha

Sex quvvati
4 510 mln. So'm

Barcha turdagi
nasoslar extiyot
qismlari

Mustaqil o‘rganish uchun mavzular:

- 1.Kaskad nasos stansiyalarini boshqarish tizimini o‘rganish.
- 2.Nasos stansiyalarini zamonaviy masofadan boshqarish tizimlardan foydalanish muammolarini o‘rganish.

**“TOSHKENT IRRIGATSIYA VA QISHLOQ XO`JALIGINI MEXANIZATSIYALASH MUHANDISLARI
INSTITUTI” MILLIY TADQIQOT UNIVERSITETI**

E'TIBORINGIZ UCHUN RAHMAT!

**ERGASHEV RUSTAM
RAHIMOVICH**

Nasos stansiyalari va
gidroelektrostansiyalar kafedrası
prof., t.f.d.

 71 237 19 57
+ 998 99 875 74 51

erustamrah@mail.ru

Rustam Ergashev